

A Leonardo-rejtvény

2009 július 20. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A budapesti lovas szobor: egy Leonardo da Vinci-rejtvény címmel nyílt meg júliusban a Washingtoni Nemzeti Galériában az a kamaratárlat, amely új alapokra helyezheti a Szépművészeti Múzeum féltett kincsének nemzetközi megítélését.

Az idén New Yorkban és Washingtonban zajló Extremely Hungary című magyar kulturális évad része A budapesti

lovas szobor: egy Leonardo da Vinci-rejtvény cím? kiállítás, amely azért jöhetett létre, mert az amerikai múzeum az elmúlt hónapokban tudományos anyagvizsgálatnak vetette alá a hazai szakirodalomban Leonardónak tulajdonított, ám sokak által vitatott szerz?ség? bronzszobrot. Közel száz éve folyik már a vita, amióta Meller Simon, a Szépm?vészeti Múzeum szoborosztályának egykori vezet?je német kollégákkal való konzultációk nyomán 1916-ban beigazolódni látta sejtését, hogy a szoborcscsa egy Leonardo da Vinci által tervezett - de meg nem valósult - emlékm?höz készült modell.

Az eltér? vélekedések mindaddig csak stíluskritikai alapon fogalmazódhattak meg; egzaktabbnak tekinthet? analízisre most el?ször került sor. "A legkorszer?bb technikai módszerek elég nagy pontossággal meg tudják határozni egy bronzöntvény korát és származási helyét - mondja Baán László, a Szépm?vészeti Múzeum f?igazgatója -, és mi fontosnak tartottuk, hogy ez a vizsgálat ne hazai körülmények között történjék, nehogy az elfogultság árnyéka vetülhessen az eredményre."

Elutasított gy?jtemény

Leonardo alakja fél évezred óta tartja izgalomban a közvéleményt, és szinte minden, ami az életére és a m?vészetére vonatkozik, különös érdekl?désre tarthat számot. A tudományosan igazolt ismeretek mellett se szeri, se száma a misztikus teóriáknak, amelyek olykor a Szent Grál legendájával vagy éppen a torinói lepelrel hozzák kapcsolatba a reneszánsz legnagyobb alkotóját.

A Szépm?vészeti Múzeum tulajdonában lév? ló és lovasa, ha nem szolgál is effajta, kétes érték? szenzációval, meglehet?sen különös történetet tudhat magáénak. Nem más hozta ugyanis Magyarországra, mint Ferenczy István, kiben újkori szobrászm?vészetünk els? és egyik legnagyobb mesterét tiszteljük. A fiatal Ferenczy a XIX. század elején azért utazott olasz földre, hogy a nagy hír? Canova, majd Thorvaldsen m?helyében tanulja a mesterséget. Nyolcéves római tartózkodása alatt nemcsak f?m?vét, a Graphidiont - azaz a szépm?vészetek kezdetét szimbolizáló, a tengerparti fövénybe kedvese arcát rajzoló pásztorlányka szobrát - alkotta meg, de jelent?s kiplasztikai gy?jteményre is szert tett. Hazatérve a közel száz darabot számláló, antik görög és rómainak vélt gy?jteményét 3000 aranykorona fejében ajánlotta fel a nem sokkal korábban alapított Magyar Nemzeti Múzeumnak, ám elutasították.

Befalazva

A megkeseredett Ferenczy, aki élete végén úgy érezte, sem m?vészetét, sem gy?jteményét nem értékelik kell?en, úgy döntött, hogy lajstromba szedve, lezárt ládában hagyja örökösöire a római kincseket, azzal a szigorú feltétellel, hogy csak halála után ötven esztendővel törhet? fel a zárat ?rz? pecsét. A végrendeletet a f?ti kör nagynev? tagjai, köztük Bajza József, Fáy András, Toldy Ferenc és Vörösmarty Mihály tanúsították.

A ládát ekként csak 1906-ban nyitották ki az örökösök. Egyikük, a jeles építész - s így a m?vésztörténetben jártas - Sándy Gyula nyomban látta, hogy dönt? többségükben nem antik, hanem a reneszánsz és a barokk korból származó m?kincsek kerültek el?, de a tárgyak pontos meghatározását barátjára, Meller Simonra bízta. A Ferenczy-féle lista azonban néhány tétellel b?vebb volt, mint a láda tartalma. Sándy ezért az örökhagyó szobrász rimaszombati házáat átkutatva egy titkos fülkében befalazva megtalálta a hiányzó darabok többségét, köztük azt a kis bronzlovast is, amely a ládában ?rzött ágaskodó ló hátára illett.

Meller kétszázezer koronáért vásárolta meg a kollekción a múzeum számára - ám a Ferenczy-leszármazottak végül még a nagypapa által sok évtizeddel korábban kért, eredeti vételár töredékét sem kapták meg, mivel a részletekben kifizetett összeg a háború végére elértéktelenedett. "Ennél is fájóbb volt számukra, hogy még a m?tárgyra akasztott cédula sem tüntette fel az eredeti tulajdonos nevét" - meséli Konok Tamás Kossuth-díjas fest?m?vész, Ferenczy István egyenes ági leszármazottja, aki még az ötvenes években is próbált érvényt szerezni a család igazának, persze sikertelenül. Maradt hát a dics?ség tudata, hogy a híres m?vészdinasztia egykor Leonardo-szobrot is birtokolt. Ezt az attribúciót (az alkotó megállapítását) azonban a nemzetközi szakirodalom sosem fogadta el bizonyítottnak, jóllehet a Budapesten 1969-ben megrendezett XXII. Nemzetközi M?vésztörténeti Kongresszus nem cáfolta Meller Simon megállapításait, és G. Aggházy Mária m?vésztörténész doktori disszertációjában, valamint több könyvben és tanulmányban érvelt az elmélet mellett.

Központi bizonyíték

A mostani, röntgen-radiográfiai vizsgálat Leonardo da Vinci sajátkez?ségét persze nem er?síthette meg, hiszen arra az anyagvizsgálat nem alkalmas. Ám az eredmény így is rendkívül biztató, mivel igazolja, hogy a ló és lovasa

igen nagy valószínűséggel XVI. századi, tehát Leonardo 1519-es halála előtt, legfeljebb nem sokkal később készülhetett. Feltehetően egyedi darabokról van szó, bár a két elemet nagyjából egy időben, de nem együtt öntötték, és csak később illesztették egybe. Ennek megfelelően Washingtonban külön állították ki őket. A művészettörténészek egyetértenek abban, hogy ezt Leonardo inspirálta, de hogy ő maga vagy valamely tanítványa, illetve követője öntötte, nehéz eldönteni.

Tudvalevő, hogy a mester foglalkozott szobrászattal, nagyszabású emlékműtervei azonban sosem készültek el. Giorgio Vasari említést tesz Leonardo által készített kisméretű makettekéről is, ám ezek nem maradtak fenn. A ma ismert Leonardo-ihletésű szobrok közül kétségkívül a budapesti ló áll legközelebb ahhoz, hogy a művész saját kezű munkájának tekinthessük. Miként a washingtoni tanulmány fogalmaz: "Ágaskodó és elfordult testű lovak gyakran szerepelnek Leonardo munkáin az örvénylő energia megtestesüléseként. Leonardo mozgással teli rajzai visszaköszönek a budapesti ló egyedi beállításában, és központi bizonyítékul szolgálnak a bronz lovas szobor Leonardónak tulajdonításában."

Kétségtelen, hogy a mostani vizsgálat fényében az amerikai kiállítás minden korábbi megállapításnál nagyobb súllyal esik latba a mű nemzetközi megítélését tekintve. A Washingtoni Nemzeti Galéria ráadásul nemcsak a világ egyik legjelentősebb múzeuma, hanem maga is büszkélkedik Leonardo da Vinci-alkotással: Ginevra de' Benci megejtő szépségű olajportréjával - így a festmény és a szobor most egy helyen is megtekinthető, ami várhatólag sok látogatót vonz majd. A bronzlovas még jó egy évig marad az Egyesült Államokban: szeptemberig az amerikai fővárosban látható, októbertől februárig az atlantai High Múzeumban, márciustól pedig a Los Angeles-i Paul Getty Múzeumban lesz kiállítva. Jut tehát idő a további rejtvényfejtésre biven - kutatóknak és laikusoknak egyaránt.

Rockenbauer Zoltán, hetivalasz.hu

[Tweet](#)

Raffay Ernő ajánlásával
Kortörténeti dokumentumgyűjtemény,
készült jelképesen **1919** sorszámozott példányban

Hangoskönyv CD melléklettel

MÓTAR MENEDZS
KÖNYVESBÚR

Ajánló

